

Работите околу Косово засилено тргнаа напред. Се напушти позицијата статус кво. Летаат предлози на сите страни, небаре во трка се кумот и кумата да му дадат име на новороденото дете. Белград и Приштина ги заострија копјата. Битката ќе биде жестока. Ќе има победници и губитници. Компромис нема да има. Дипломатите се самозалажуваат или, пак, прикажуваат умерена слика пред јавноста дека до консензус сепак ќе се дојде. Многу идеи и предлог решенија се во оптек. Тие се движат од широка автономија во рамките на српско-црногорската заедница, до целосна независност на протекторатот. Деновиве, сè погласни стануваат залагањата на влијателни претставници на европските земји, дека можеби најкорисно решение е поделбата на Покраината на српски и на албански дел. Нема да има победник и губитник, а

решението ќе биде оправдување за политичарите од албанска и од српска страна пред сопствениот народ, дека го постигнале максимумот со лик на компромис.

Поранешниот словенечки претседател, Милан Кучан, предупреди дека балканските прашања не можат да се решаваат индивидуално, бидејќи проблемите на Полуостровот се многу покомплексни отколку што мисли меѓународната заедница. Парцијалното решавање на етничките прашања на овие простори никогаш не ги дале очекуваните резултати. Веројатно, и сега претстои процес на глобално решавање на статусот на Балканот во т.н. пакет проект. Тоа веројатно е неминовно.

Евентуалната поделба на Косово стопроцентно ќе предизвика аспирации кај останатите малцинства во регионот на

НЕЗАВИСНОСТ ИЛИ ШИРОКА АВТОНОМИЈА?!

Косово неизбежно ќе ја отвори Пандорината кутија. Западот не е подготвен да се соочи со тој предизвик. Немоќен е. Тој е заложник во рацете на оние кои сакаат екстремно и брзо решавање на традиционално нерешените прашања. Косовскиот премиер, Бајрам Косуми, во едно е во право. Вели, "Србите и Албанците сто години наназад не можеа да го решат косовското прашање, а денес уште помалку". Точно е тоа. Но, дали преку таквиот вербализам ја повикува меѓународната заедница да наметне свое решение по неизгледните шанси тоа да го сторат двете засегнати страни? Веројатно. Западот денес е повеќе наклонет кон независност, отколку кон широка авто-

КОСОВО ПО УРНЕКОТ НА АВСТРИСКИОТ ДОГОВОР ОД 1955 ГОДИНА!

Пишува: **Мишко ТАЛЕСКИ**



ист начин да се здобијат со своја квазидржавност. Прво, црногорскиот народ по кратка постапка, преку најобичен референдум, еднострано ќе го растури бракот со Србија. Следува Војводина, која последниве два месеца активно бара територијална автономија со поголеми права за тамошните Унгарци. Босна и Херцеговина, десет години по Дејтонската спогодба, стои на стаклени нозе. Наместо унитарна држава за каква се залага западната демократска заедница, Хрватите бараат трет ентитет, несогласувајќи се со тезата дека и натаму треба да останат заедно со муслиманите во заедничката муслиманско-хрватска федерација. Србите се закануваат со отцепување на Република Српска од федералната држава и нејзино припојување кон Србија доколку Косово се здобие со самобитност. Македонските Албанци, преку своите гласноговорници, ќе пројават слични апетити за територијално решавање на сеалбанското прашање на Балканот. И што се случува сега? Ова ли е т.н. мултиетнички Полуостров за каков што се залагаат Брисел и Вашингтон? На Балканот не е решено ниту едно национално прашање. Живееме само во заблуда дека тоа е така.

номија. Во моментот Албанците се опасна страна од српската. Пројавуваат насилство, закани со напади врз меѓународни претставници во Покраината. Белград молчи. Коштуница се занимава со Тадиќ, Драшковиќ со Николиќ и така во недоглед. Српската политичка сцена воопшто не претставува опасност за администрациите во светските центри. Србите немаат војски за екстремни напади врз КФОР и УНМИК. Ќе се задоволи само разлутената страна. Тоа е принципот на попустливост, принципот кој насилството го издигнува на пиедесталот. Зарем таквиот начин на избор на средства за стекнување државност е пресуден за остварување на целта? Ако е така, ајде сите да станеме бомбаши и да се избориме за своите национални и територијални права ако тоа е начинот кој го прифаќа Западот. Србите и Хрватите во Босна, Македонците во Пиринска и во Егејска Македонија, Унгарците во Војводина. Меѓународната заедница не смее да дозволи вакви преседани. Косово не смее да стане модел на кршење на меѓународните стандарди, правила и норми. Со секоја почит кон албанскиот народ на Косово, кој изминативе петнаесеттина години претрпе, како од тугите така и од своите претставници, погром кој никој не го заслужуваше. Не може да се гради среќната иднина на еден народ, на сметка на трагедијата на друг народ. Моралот и етиката на тој план се под нивото.

Групата околу Ахмети се најде меѓу политичките губитници на Косово. Подолго време тие се залагаа за почеток на судирите во Македонија, но во тоа ги запреа колегите од Косово, кои веруваа дека истовременото отворање фронт и во Косово и во Македонија ќе има големи негативни последици. Косоварите веројатно беа во право. Македонските Албанци, чиј корен го има во Народното движење на Косово, го почнаа судирот и со тоа го запреа процесот за скора независност на Косово. ОНА не уживаше голема популарност кај албанското население во Македонија, како што ОВК можеше да се пофали на Косово.



ШТО Е ПОСЛЕДНОТО ШТО ЌЕ СЕ ДЕЛИ НА ПОЛУОСТРОВОТ?

Ќе го растури бракот со Србија, па Војводина, која последниве два месеца активно бара територијална автономија со поголеми права за тамошните Унгарци. Босна и Херцеговина, десет години по Дејтонската спогодба, стои на стаклени нозе. Наместо унитарна држава за каква се залага западната демократска заедница, Хрватите бараат трет ентитет, несогласувајќи се со тезата дека и натаму треба да останат заедно со муслиманите во заедничката муслиманско-хрватска федерација. Србите се закануваат со отцепување на Република Српска од федералната држава и нејзино припојување кон Србија доколку Косово се здобие со самобитност. Македонските Албанци преку своите гласноговорници ќе пројават слични апетити за територијално решавање на сеалбанското прашање на Балканот.

Сè погласни стануваат залагањата на влијателни претставници на европските земји дека можеби најкорисно решение е поделба на Полуостровот на српски и на албански дел. Милан Кучан, поранешниот словенечки претседател, предупреди дека балканските прашања не можат да се решаваат индивидуално, бидејќи проблемите на Полуостровот се многу покомплексни отколку што мисли меѓународната заедница. Евентуалната поделба на Косово стопроцентно ќе предизвика аспирации кај останатите малцинства во регионот на ист начин да се здобијат со своја квазидржавност. Прво, црногорскиот народ преку најобичен референдум еднострано

Паралелно со овие процеси и анализи кои се во оптек повторно се наметнуваат коментарите околу прашањето за големоалбанската држава. Има ли таа сè уште поборници или станува збор само за утопска идеја, која ќе пропадне како и сродните идеи за големи држави на Хрватите и Србите во минатата деценија.

Директорот на Институтот на албанските медиуми, Ремзи, лани во една прилика рече: "Ќе погрешам ако кажам дека нема такви луѓе кои сонуваат за Голема Албанија. Таа идеја сепак не е популарна. Доколку Советот за безбедност на ООН ни понуди големоалбанска држава, ние тоа нема да го одбиеме, но истовремено за таа идеја нема ниту да се бориме". Наспроти ова, некои групи се уверени дека Косово наскоро ќе добие независност, дека наталитетот на Албанците во Македонија за две-три децении ќе доведе до тоа тие да бидат најголема нација, па оттука веќе и не вреди да се водат борби и да се гине за таа големодржавна идеја кога работите сами по себе ќе си дојдат. Велат цената на условната независност која Косово евентуално би ја стекнало ќе се плати со потпишување договор и донесување Устав во Приштина, кој ќе забранува соединување со друга албанска територија. Но, Уставот не е Библија и тој е менлива категорија. Филозофската размисла вели - законите се донесуваат за да се прекршуваат. Идејата за Голема

Албанија не ја поддржува мнозинството Албанци на Косово. Сега засега тоа е факт.

ГОЛЕМОАЛБАНСКАТА ДРЖАВА - УТОПСКА ИДЕЈА

Во текот на судирите на Косово, околу 445.000 Албанци побегнаа во Албанија, во земјата која ја идеализираа како своја татковина. Разочарани од немаштијата која ја видео таму, корупцијата и криминалот кој е сè поприсутен во Тирана, ја избришаа идејата од своите глави, дека Албанија е нивната ветена земја. Дел од косовските Албанци, кои долго време живеат и работат во Германија, Австрија и Швајцарија сметаат дека идната врска меѓу одделни албански нации на Балканот треба да биде слична на онаа која Германија и Австрија ја имаат согласно потпишаниот договор со германското говорно подрачје во Швајцарија. По стекнувањето независност Австријците потпишаа австриски државен договор во мај 1955 година, со кој се забранува идно соединување со Германија. Дали ова е применливо решение за Косово и Балканот во целина. Очигледно е дека ниту една главна партија на Албанците во Косово, Албанија и во Македонија јавно ја нема изговорено идејата за создавање Голема Албанија или Големо Косово. Ако тоа е точно, зошто тогаш се бореа герилците на ОВК или ОНА.

Помошник министерот за здравство на Косово, Плеурат Сејдиу, ќе рече дека нивната борба била фокусирана токму на тоа - Прешевската долина и северо-западна Македонија да бидат составен дел на проширената косовска територија. Меѓутоа, истиот Сејдиу, кој своевремено беше портпарол на ОВК во Лондон, ќе додаде дека герилците преку добивањето на територијата во Прешево подоцна ќе инсистираат на размена на територија со српската држава, мислејќи при тоа на северно Косово. Случајот со припадниците на т.н. ОНА кои се бореа во Македонија е сосема поинаков. Луѓето приврзаници на Сејдиу беа членови на Народното движење на Косово, мала партија која одигра значајна улога во формирањето на ОНА. Многу припадници на тој политички субјект, вклучувајќи го и Фазли Велиу по завршувањето на војната на Косово одлучија да градат политичка кариера на Косово. Но, некои од нив не го сторија тоа, на пример, Али Ахмети. Групата околу Ахмети се најде меѓу политичките губитници на Косово. Веќе подолго време тие се залагаа за почеток на судири во Македонија, но во тоа ги запреа нивните колеги од Косово, кои веруваа дека истовременото отворање на фронт и во Косово и во Македонија ќе има големи негативни последици. Косоварите веројатно беа во право. Македонските Албанци, чиј корен го има во Народното движење на Косово го почнаа судирот и со тоа го запреа процесот за скоро независност на Косово. ОНА не уживаше голема популарност кај албанското население во Македонија, како што ОВК можеше да се пофали на Косово. Тоа не беше толку импресионирано и воодушевено, иако ја поддржа борбата на ОНА за постигнување рамноправност со македонскиот народ. Затоа, денес е невозможно во блиска иднина да се оствари идејата за големоалбанска држава на овие простори, од причина што Албанците во сите подрачја каде што живеат имаат сосема различни гледања на сопствената иднина. Косоварите, македонските Албанци и оние во Албанија никогаш не би можеле да живеат во заедничка држава. Размислувањата и склопот на идеи е различен и меѓусебно контрадикторен. Песимистите тврдат дека ќе бидеме сведоци на создавање големоалбанска антидржава, односно подрачје под контрола на мафијата и разни вооружени групи кои ќе се борат за превласт во шверцот и нелегалните трговии. Тој страв е оправдан и легитимен, па оттука меѓународната заедница мора да продолжи да ги помага балканските земји за да можат тие што поскоро да се интегрираат во Европа. Ова е само шаблонско и веќе видено размислување, но нема друга алтернатива. Барем не вербална.